

Reisverslag van Polotsk in Wit-Rusland naar Keulen 1812-1813 toegeschreven aan Jacoba Bakker. Haar niet nader genoemde man is kennelijk al lang beroepsmilitair, mogelijk officier, in het leger van Napoleon. Dit blijkt uit het feit dat zij op 10 oktober 1812 aan een baron waar zij overnachten vertelden over de slag bij Austerlitz (Driekeizersslag) van 2 december 1805.

Het was toegestaan dat per bataljon ten hoogste 6 vrouwen met de mannen meetrokken. In de praktijk waren dat veel meer. Wat de functie van Coba was is niet juist. Veel vrouwen waren marketenster. Deze verkochten de soldaten sterke drank en andere versnapering. Ook deden zij dienst als kookster of wasvrouw.

Mogelijk heeft de man deelgenomen aan de eerste slag bij Polotsk op 17/18 augustus 1812 en werd hij daarbij aan zijn been gewond. Zij vertrokken op 8 oktober 1812 uit Polotsk en maakten de tweede slag tussen de Franse en Russische legers op 20 Oktober 1812 niet mee.

Aan het verslag ontbreken het kapt en enkele bladzijden aan het begin en het einde. Daardoor is waarschijnlijk de inleiding verloren gegaan het eindigt het verhaal abrupt.

..... Den 8 Oktober morgens om 9 uur vertrokken wij uit Polotskie, ieder op onse Conjak en kwamen des avonds bij een transport ligte gekwete mileteren aan die daar bivakkeren alwaar wij bleven en moesten onder de blote hemel slapen.

Den 9 kwamen wij in een dorp des avonds alwaar bij een baron op zogten om des nagts te Blijven. Die Edellieden zijn in die landstreek heel vriendelijk en herbergzaam. Zij hielden veel van de Franse gratje

Den 10 Oktober rijdsden wij door een groot bosch alwaar wij regts en links vele doden zagen Leggen, zowel boeren als mileteren en kwamen des avonds in een Dorp aan waar wij weer een baron op zogten om te slapen. Die heer hadde 2 leeuwen aan ketting die hij tam gemaakt had maar ik durfde de poort niet door maar de baron lijdde met de arm mijn en mijn man er voorbij. Die heer scheen regt in zijn schik te zijn dat wij daar bij hem kwamen. Wij aten en dronken des avonds b vles wijn bij hem. Het was op een Zaterdagavond. Wij wist veel te vertellen van de oorlog bijzonder van de slag van Austerlits want de edellieden en de Joden spraken daar duits.

Den 11 Oktober kwamen wij in Globokkie een klijne stad met houten huizen maar een mooi Raadhuis en kerken.

Den 12 hielden wij daar rustdag.

Den 13 vertrokken wij weer en passeerden nog al 3 a 4 klijne dorpies door en kwamen des avonds nog al in een groot dorp zo als het ons toeleek en zogten een boer op om te blijven en vraagden haar om Eten maar haarlieden was niema niema. Ik vroeg mensjesa o niema.

Ik vroeg kleba o niema. Ik vroeg pieva o niema. Ik vroeg wada o sara panje sara. Zo zo zijde ik tegen haar water grijp dat selfs. De ander moregen was ons ene paard weggestolen uit de schuur. De baron die een eind aan de andere kant van het dorp woonde kreeg kennis van het geval en de boer die het gedaan had kreeg stokslagen en wij kregen spoedig ons paard weerom en wij kregen een klijn briefje mede voor nog drie dorpen alle de namen aan barons. Dat was zoveel als een paspoort of een gelijkbriefje dat als en ons onderwewwegs wat ontmoete moesten wij dat vertonen want de boeren zijn daar zo bang voor een baron dat zij haar geen raad weten. Zo zijn wij nog al 3 dorpen gepasseerd maar konden geen namen van de dorpen gewaar worden maar zo als ik bemerke meest zo als de baron heette.

Den 17 kwamen wij in een klijne stad die geheel afgebrand geweest was maar bij kans weer Klaar geheten op het poolrus Newstad

Den 18 daar rustdag gehouden. Die zelfde dag kregen wij een ligte gewonde grenadier bij ons die met ons wilde rijsen en vertrokken des morgens den 19 uit Newstad en deden die dag een lange rijs want wij wilden gaarn in Wilnau zijn. Des agtermiddags zirka 2 uur had ik een raar geval met een poolse boer. 't Was op een regte weg naar Wilnau, een dikke ligt met stofregen Ik reed voorop, mijn agter mijn. Wij waren juist een berg afgekomen. De grenadier was wat agter uit en de boer zat aan de weg of wilde hij iets doen. Toen zijde mijn man op het vrans tegen mijn, Coba denk er om die man heeft geen goed in 't zin. Pas gezegd of hij op mijn aan en smeed mijn met een ruk van 't paard en wilde de buikriem losmaken zo met met mijn paard voort maar mijn man liet hem zagtjes van zijn paard glijden en gaf mijn zijn dikke stok en zijde: bate don la bouger maar ik smeed de stok zo ver ik hem kon krijgen en scheurde zo stijf aan de toom dat het beest zijn bek begon te bloeden en ik riep aan de grenadier en toen hij van verre de grenadier zag komen koos hij het hasepad en ik behield het vette conjak zo noemen ze daar een klijn paard. Zo kwamen wij des avonds laat in Wilnau een grote knappe stad de hoofdstad van Polen en hielden den 20 rustdag en vonden daar onse kolonel die had ook den 18 Augustus een wonde bekomen aan zijn been Die gaf mijn man nog een goede rijspanning en zijde nu is uw vrouw tog regt blij dat zij weer naar Holland kan komen en ik zij

hij dat ik weer naar Frankfort kan komen mijn geboortestad.

Den 21 vertrokken wij uit Wilnau en passeerden die daags verscheiden klijne meest afgebrande dorpjes. Des avonds kwamen wij in een klijn dorpje. Die boer zag swart maar toen wij de vrouw 3 a 4 koperen kopieken geld lieten zien á toen was het sara panje sara.

Den 22 arriveerden wij in een groot dorp met houten huizen bij een boer die ons goed behandelde.

Den 19 kwamen wij in Niekkeren een groot dorp

Den 23 kwamen wij in een klijn dorp bij een boer die ons ook goed behandelde maar wat wij vragen konden geen namen van de dorpen gewaar worden

den 24 arriveerden wij in Kowena een klijne poolse stad alwaar wij tot den 26 bleven en moesten den 26 met een schip naar Koningsbergen. Toe vekogt ik mijn bijde vette

Conjakken aan een poolse paarde koopman

Toen arriveerden wij den 28 in Tilsit een pruis poolse stad. Daar hoorde ik voor het eerste weer duits van de borgerij spreken Ik heb op de brug gestaan alwaar Napoleon in 1803 de vrede met de keizerlijken heeft gesloten.

Den 29 en 30 hadden wij in de wind want wij aren op de revier

Den 31 tegenwind met mist. Wij hadden nog bij ons in 't schip 16 man en een ligt gewonde ofvisier met zijn vrouw hele zagte menschen en bewesen ons alle vrindschap op rijs. Die lieden zagen raar op dat ik mijn man verbond terwijl hij ene zo groote blessuur had.

Den 1 november arriveerden wij in Lobia een klijn stadje.

Den 3 in Tobia weer een klijn stadje

Den 5 november om 12 uur in Koningsbergen een grote ouderwetse stad alwaar veel hout is een zeehaven

Den 6 en 7 rustdagen

Den 8 morgens met transport wagens weer op mars. Des avonds gearriveerd in Brandenburg een groot dorp

Den 9 gearriveert in Hijligenbijt een nieuwe stad pruis

Den 10 des avonds gekomen in Bronsburg

Den 11 gearriveert in Elbing een schone stad een zeehaven een overdekte vismarkt aan de ene kant van het water

Den 12 gearriveert in Marienbourg een pruis stad ouderwets

Den 13 in Hoppenbrock een dorp

Den 14 en 15 rustdagen

Den 16 november vertrokken wij en kwamen des avonds in Marienwerder een pruis stad

Den 17 gearriveert in Graüdenz een sterke stad met een vesting

Den 19 gear. In Kollom een pruispoolse stad. Hier begon de nare poolse spraak weer maarde menschen konden ook duits.

Den 20 gearriveert in Bromborg een poolse stad

Den 21 gebleven rustdag

Den 22 geariiv. in Nakel een dorp pools

Den 23 gear. in Viersits een dorp

Den 24 gear.in Snijdemeul een dorp pools

Den 25 gear.in Stiegelits een dorp

Den 26 gear.in Vriedborg een pruis stad

Den 27 gear.in Triesen een stad

Den 28 gear.in Lansberg een stad

Den 29 gear.in Bloemenberg een dorp

Den 30 november gearriveert in Rostok

Den 1 december een rustdag

Den 2 weer vertrokken en kwamen des avonds in Menkenburg een stad

Den 3 desember arriveerden wij op een donderdagmiddag om 1 uur in Berlijn een grote knappe stad Op een brug is Vrederik den grote koning van Pruisen op een paard levengrote in 't metaal uitgebeeld een vraaij stuk. Berlijn is een vraje stgad een ruime markplaats een ackademie met snijkamers, veel rarieteiten oudheden kunstwerken een heel mooi koningspaleis en heel vriendelijke minzame inwoonders. In Berlijn zijn wij 13 dagen gebleven en vertrokken den 16 desember op een woensdag en kwamen des avonds in Woestenmark een groot dorp aan. Die daags was het zo geweldige koud dat daar hingen aan de paarden haar bekken lange ijspijpen want het vroom sterk. De voerlieden hadden 2 slaapmutsen onder haar hoed op.

Den 17 kwamen wij in Brandenburg een knappe stad met brave inwoondeers alwaar veel laken gefabrieseert wort.

Den 18 kwamen wij in Ziesar een klijne stad

Den 19 kwamen ij in Niekkeren een groot dorp

Den 20 desember kwamen wij op een zondagmiddag in Maagdenburg aan alwaar wij ook in de

heen rijs veertien dagen geweest waren. Wij zогten spoedig ons oude kwartier op. Het was bij een bierbrouwer. Die brave lieden weenden over mijn man zijn ongeluk en wilden ons daar houden. Maagdenburg is een grote ouderwetse stad met een sterke vesting en dubbele barjere. De rivier de Elbe loopt er voorbij menslievende inwoonders.

Den 21 rustdag

Den 22 kwamen wij in Kroppenstad een groot dorp aan

Den 23 gekomen in Halberstad een vraise stad met een overdekte vleeshal vismarkt en andere gebouwen van groentens of iets anders te koop aan biedende alles overdekt.

Den 24 gekomen in Hasselveld een klijn stadje

Den 25 desember ariveerden wij in Nordhausen een klijne stad aan de mond van een berg met een mooie springende fontein en 300 schoenmakers

Den 26 kwamen wij in Sonderhausen een stad weer aan een klijne berg want dit land ligt vol met gebergten

Den 27 gekomen in Langensalts

Den 28 des avonds in Eisenhegt gekomen den

Den 29 gekomen in Fagt een klijn stadje.

Den 30 op een woensdag kwamen wij in Fulda aan een sterke stad half in de hoogte half in de laagte een stad alwaar het huis van oranje veel eigendom heeft en meest almaal Roomse inwoonders maar niet heel vriendelijk. Ook hier al weer springende fonteinen en een

heel mooi prachtig burger hospitaal even buiten de stad alwaar wij 7 weken hebben geweest want mijn man wierd krank. In dat zelfde hospitaal was een rijke graaf die hadde daar huis arest die was tegen de koning van pruisen opgestaan en moest daar 3 jaar in dat huis blijven.

Hij had daar 5 kamers en keuken 2 mijden en 2 knekten. Die Edelman bezogt alle morgens heet gehele huis en verhaalde aan mijn man zijn gehele geval met de koning en moest er toen nog 2 jaren blijven eer hij weer op zijn heerlijkheid mogt komen.

1813 Den 15 february op een maandag vertrokken wij uit Fulda en kwamen des avonds in Slighten aan al waar wij bleven tot de 19 en vertrokken des morgens den 19 en kwamen des avonds in Galhousen aan een stad

Den 20 ariveerden wij in Hanau een grote nieuwe stad

Den 21 vertrokken wij en kwamen des avonds laat in Meyns aan de Rijn een grote stad met een grote markplaats alwaar een grote springende fontein op staat en vraise kerken verscheidene vraise publieken gebouwen veel winkels van pragt en weelde. De fransche en hoogduitse taal wierd er gesproken. Daar bleven wij agt dagen en vertrokken den 2 maart met een schip over Worms en Speir 2 steden aan de rijs en zoo naar Landauw. Op de voete naar Straatsborg. In Landauw werd mijn man gepasportierd en kregen wij ook een rijspas.

Den 14 april vertrokken naar Speir

Den 15 april naar Worms alwaar wij bleven den en vertrokken den 19 weer uit Meyns met een schip naar Coblens langs de rijs alwaar wij den 27 aankwamen en passeerden verschijden dorpen regts en links van de rijs. Het is aan de kant van de rijs playsierig en aangenaam te rijsen en goedkoop leven. Overal minzame en vriendelijke menschen

Zo kwamen wij den den 30 april in Keulen aan.

Den 1 mey morgens